

DOI No: <http://dx.doi.org/10.14225/Joh381>

GÜLEN ADA ÖYKÜSÜNÜN GÖSTERGEBİLİMSEL ÇÖZÜMLEMESİ*

Nihat BAYAT**
Ergün HAMZADAYI***
Gökhan ÇETİNKAYA****
Hakan ÜLPER*****

Özet

Bu çalışmada Halikarnas Balıkcısı'nın Gülen Ada öyküsünün göstergebilimsel çözümlemesi yapılmıştır. Çözümlemede temel alınan model, Greimas'ın yaklaşımıdır. Greimas'ın modeli bir metnin iç işleyiş biçimlerini ve göstergeler sistemindeki anlamsal yapıların eklenişini ortaya koyar (Uçan, 2002). Bu modele bağlı olarak Gülen Ada öyküsü anlatı düzeyi, söylem düzeyi ve mantıksal-anlamsal düzeyler açısından çözümlenmiştir. Anlatı düzeyinde metin önce kesitlere ayrılmış, yedi kesit belirlenmiş ve bu kesitler üç bölümde ele alınmıştır. Bu bölümlerde eyleyenler şemasına bağlı olarak beliren edimler ortaya konmuştur. Söylem düzeyinde oyunculara verilen figüratif nitelikler saptanmıştır. Öyküde yer alan Davut ve Kocadağ adlı karakterlerin birbiriyle karşıtlaşan nitelikleri saptanmıştır. Mantıksal-anlamsal düzeyde ise anlatının temel mantığını belirleyen karşıtlıklar belirlenmiştir. Bu çözümlenmeler sonucunda Gülen Ada öyküsünün derin düzeyinde *kırsal-kentsel* karşıtlığının bulunduğu, bunun da *yoksulluk-zenginlik* karşıtlığında figüratif bir nitelik kazandığı belirlenmiştir. Oyuncuların kimliklerine, düşüncelerine ve davranışlarına yüklenen kimi detayların birbiriyle karşıt nitelikler taşıdığı saptanmıştır. Sonuç olarak, eyleyenler şeması ve göstergebilimsel

* Bu çalışma 31 Ekim-2 Kasım 2013 tarihlerinde Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi'nde düzenlenen Ulusal Halikarnas Balıkcısı Sempozyumu'nda "Gülen Ada Öyküsünün Göstergebilimsel Çözümü" başlığı ile sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

** Yrd. Doç. Dr., Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi. nihatbayat@gmail.com

*** Yrd. Doç. Dr., Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Fakültesi. hamzadayi@gantep.edu.tr

**** Yrd. Doç. Dr. Niğde Üniversitesi, Eğitim Fakültesi. gokhancetinkaya76@hotmail.com

***** Doç. Dr. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, hakanulper@gmail.com

dörtgen açısından Gülen Ada öyküsünün özenle düzenlenmiş bir yapı taşıdığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: *Göstergebilim, Gülen Ada, eyleyenler şeması, göstergebilimsel dörtgen.*

A Semiotic Analysis of a Story Named Smiling Island

Abstract

This study is the semiotic analysis of Halikarnas Balıkcısı's story entitled Smiling Island. The based model on analysis was Greimas's approach. Greimas's model states the forms of internal actions of a text and articulation of the semantic structures in the system of signs (Uçan,2002). Depending on this model, Smiling Island story was analysed in terms of narrative , discourse and logical-semantic level. On narative level, text was previously segmented and seven segments were identified and these segments were discussed in three parts. In these parts the actions were revealed which were appeared depending on actants schema. On discourse level, the figurative nature of the players were determined. The characters located in the story named as Davut and Kocadağ's opposite qualities with each other have been identified. On the semantic-logical level, the oppositioned were determined that constitutes the basic logic of narrative. As a result of this analysis, urban-rural contrast was determined in deep level of story. This contrast gains figurative quality in the contrast of poverty-wealth. It is determined that some details which were installed to the players' behaviors, identities and ideas were demonstrates contrast with eachother. As a result, it has been found that Smiling Island stıry has a neatly arranged structure in terms of actants schema and semiotic rectangle.

Key Words: *Semiotics, Smiling Island, actants schema, semiotics rectangle.*

1. Giriş

İletişimin olduğu her durumda göstergeler ve kodlar vardır. Göstergeleri incelemek amacıyla kurulan göstergebilim, iletişim amacıyla oluşturulan anlamlı yapının temelini ortaya koymaya çalışır (Günay, 2002: 183). Göstergebilim bir yöntem olarak geliştikten sonra, anlatıbilim adında bir bilim dalı daha ortaya çıkar. Anlatı çözümlemesi bir bakıma bir söylem çözümlemesidir. Çünkü yazarın ürünü, gerçekte üretilmiş bir söylemdir. Özellikle yazın alanında üretilen söylemler, tek anlamlı bir mekanizma değildir. Bunlar belli bir katmanlaşmaya dayanan karmaşık, ancak tutarlı bir yapı sergiler. Göstergebilimsel okuma bu yapıyı çözümlemeyi ya da betimlemeyi

amaçlayan, başka bir deyişle metindeki doğru anlamı yakalamaya çabalayan bir yöntemdir (Uçan, 2002). Göstergebilimsel okumada, metnin katmanlarına uygulanan değişik örnekçelerle metindeki iletinin saptanması amaçlanır (İşeri, 2000).

Bu çalışmada Halikarnas Balıkcısı'nın Gülen Ada anlatısı göstergebilimsel araçlarla okunacaktır. Yazarın yazınsal kişiliğine ilişkin yapılan saptamaların ötesinde, Gülen Ada öyküsünde kurduğu temel yapı betimlenecektir. Çalışmada uygulanacak okuma yöntemiyle Halikarnas Balıkcısı'nın Gülen Ada öyküsündeki katmanlaşmayı betimlemek amaçlanmıştır.

2. Kuramsal Çerçeve

Göstergebilim, Saussure'un (1998) dilbilimin temel ilkelerini belirlerken eksikliğini hissederek kurulması önerisinde bulunduğu bilim dalının adıdır. Bu öneride göstergebilim göstergelerin toplum içindeki yaşamını inceleyecek bilim dalı olarak tasarlanmıştır. Böyle bir bilim dalının toplumsal kültür içinde oluşturulan değişik gösterge dizgelerini inceleyeceği öngörülmüştür. Belirlenecek yasalar dilin işleyişini de açıklayacaktır.

Saussure'le (1998) eşzamanlı olarak Peirce da Amerika'da göstergeler üstüne bir bilimi doğrudan kurmaya çalışır (Yalçın, 2010). Peirce'in yaklaşımı daha çok mantık biliminin temellerine dayanır. Ayrıntıcı bir yaklaşımla Peirce, altmış altı gösterge türü belirler. Bu zengin terimler dizisi, yöntemi ve sınırları net bir yaklaşımı ortaya koymak yerine bulanık bir görünüm taşır.

Saussure (1998) ve Peirce'in (Erkman Akerson, 2005) yaklaşımlarına bağlı olarak Yücel (2005) gelişen farklı göstergebilimsel yaklaşımlardan söz eder. Buyssens'in geliştirdiği bildirişim göstergebilimi, Barthes'in anlamlayım yaklaşımı ve Rus biçimciliğinin ortaya koyduğu bulgular bunların önde gelenleridir. Özellikle Rus biçimcileri arasında yer alan Propp'un (2001) masallar üstüne yaptığı çalışma sonucunda ortaya koyduğu işlevler ve eylemler farklılığı anlatılara uygulanabilecek bir göstergebilimin temellerini atmıştır. Greimas, sonradan kendi kuramını geliştirirken Propp'tan önemli ölçüde yararlanacaktır.

Greimas'ın yaklaşımı Saussurcü anlayış ekseninde gelişir. Bu yaklaşımda öncelikli nesnesi anlamdır. Buna bağlı olarak göstergebilimin temel sorunu insan için dünyanın ve insanın anlamı sorunudur. Greimas'ın göstergebilim

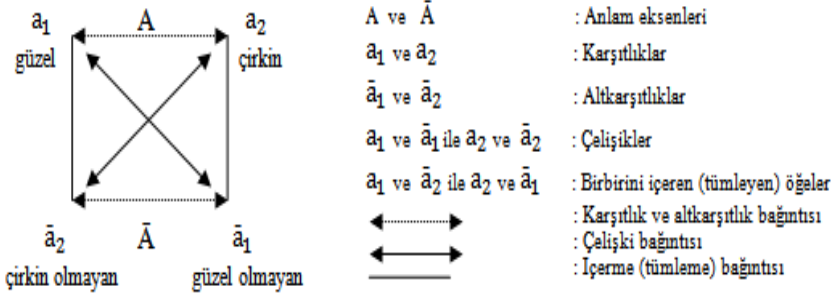
anlayışı hem anlamlama üzerine genel bir düşünce, hem de anlamlı nesnelere çözümleme yolunda bir yöntemler bütünü oluşturma çabasıdır. Geliştirdiği yöntemleri birçok alana uygulayan Greimas, özellikle yazınsal söyleme ilişkin dikkate değer betimleme ve çözümleme örnekleri ortaya koyar (Yücel, 2005). Greimas'ın göstergebilim anlayışıyla dilin gösterilen boyutuna dikkat çekilir (Uçan, 2002).

Anlamın belirmesi değişik nesne-terimler arasındaki farklılıklara bağlıdır. Farklılıkları algılamak için aynı anda bulunan iki nesne-terime gereksinim vardır. Bu iki terim arasında hem bir bağıntı hem bir farklılık olması gerekir (Uçan, 2002). Sözelimi kız ve oğlan sözlükbirimleri böyle bir ilişki içerisinde. Yücel'e (2005) göre bu birimler insanlık ve küçüklük göstergebirimcileri ile bir bağıntı içindeyken dişilik ve erkeklik açısından karşıtlık içerir. Ancak birinin algılanması diğerine bağlıdır. Bu bağıntı yapı kavramını ortaya koyar.

Sözlükbirimlerin içerdiği göstergebirimciler çeşitli birimlerin söylem içerisinde bir araya gelme ilkelerini belirleyen yerdeşlik terimini de açıklar. Yerdeşlik "bir metinde aynı metinsel ulamlara aidiyetle kendi aralarında birbirine bağlı göstergeler ağına denir" (Shimitt ve Viala, 1982; akt. Uçan, 2002). Göstergebilimsel çözümlemelerde aynı metinde bulunan birimlerin benzerlik ve farklılıkları saptanarak temel anlama ulaşılır. Bunun için birimler arasındaki yapının ya da örgenlenimin belirlenmesi gerekir. Yücel (2005) bunun için ve derin düzeyde eklemlenen temel örgenlenim ve içeriğin belirim düzeyinde yer alan yüzeysel örgenlenim olarak iki farklı düzeyde yapıldığını vurgular.

Anlamlamanın temel yapısını oluşturan örgenlenim üç tür bağıntı üstünden gerçekleşir. Bu bağıntılar, göstergebilimsel dörtgenle gösterilir. Göstergebilimsel dörtgendeki ilişkiler düzeni, anlamlı bir bütünün soyut ve mantıksal bir düzeyde oluşmasını sağlayan temel anlamsal yapı (ikilikler) ve temel sözdizimsel yapıyı (ikiliğin öğeleri arasındaki mantıksal ilişkiler, dönüşümler) değerlendirmeye olanak sağlar (Rifat, 2009). Göstergebilimsel dörtgen şu biçimdedir:

Gülen Ada Öyküsünün Göstergebilimsel Çözümlemesi

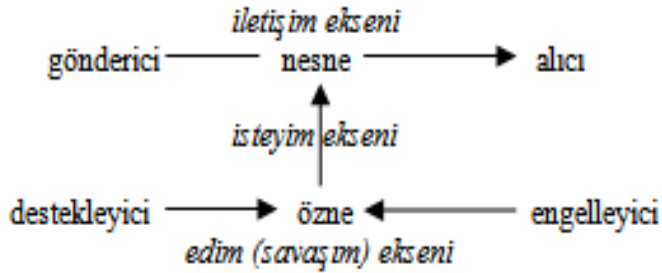

Şekil 1: Göstergebilimsel dörtgen (Rifat'tan (2005) alınmıştır)

“Göstergebilimsel dörtgen, tüm kavramsal karşıtlıkları zorunlu kılan ilişkilerin görsel bir biçimde yeniden sunumudur.” (Kıran ve Kıran, 2000: 248). Metinler derin yapılardan yüzeysel yapılara doğru kendi anlamını oluşturduğundan var olan tüm metinleri açıklayan genel bir göstergebilimsel dörtgen söz konusu değildir. Değerler arasındaki ilişkiler ve işlemler her metinde farklıdır (Kıran ve Kıran, 2000).

Sözcenin derin yapısındaki temel mantıksal-anlamsal oluşa yüzey yapısındaki çözümleme aracılığıyla ulaşılır. Yüzey yapıda kullanılan örnekçe ise eyleyenler şemasıdır. Eyleyen terimi “eylemin belirttiği oluşa etken ya da edilgen biçimde katılan varlık ya da nesne” anlamına gelir (Yücel, 2005: 147). Kişi kavramından çok daha geniş olan eyleyen, sözcüde insan ya da nesne, çoğul ya da tekil, somut ya da soyut olabilir. Ayrıca sözcüdeki bir tek varlık aynı anda birden çok eyleyen işlevini üstlenebilir. Bu nedenle eyleyeni bir varlıktan çok, bir bağıntının ögesi olarak ele almak daha yerinde olur (Yücel, 2005).

Greimas (Yücel, 2005) bir sözcüde yer alan eyleyenleri gösteren şemayı şu biçimde sunar:

Şekil 2: Eyleyenler şeması (Yücel'den (2005) alınmıştır)

Bu örnekte görünen eyleyenler, bir anlatıda çeşitli biçimlerde bulunan birimler arasındaki bağıntıları ortaya koyar. Buna göre üç eylem eksenini bulunur: iletişim, isteyim ve edim eksenini. Gönderici-nesne-alıcı'nın oluşturduğu eksen iletişim eksenidir. İletişim ekseninde göndericinin işlevi, özneyi alıcıya bir şey iletmesi için harekete geçirmektir. Özne-nesne eksenini isteyim eksenidir. Bu ekseninde özne çeşitli engelleri aşarak nesneye ulaşmaya çalışır. Destekleyici-özne-engelleyici'nin oluşturduğu eksen ise edim eksenidir. Burada özne isteyim'den edim'e geçer ve nesneye ulaşmak için destekleyiciden bir yardım ya da yeti alır. Ancak engelleyici, özneye güçlükler çıkararak nesneye ulaşmasını engeller.

Eyleyenler şeması kimi kesitlerde bütün birimleriyle bulunmaz. Ancak 'eyleyensel bir düzenekten söz edilebilmesi için, en az iki temel eyleyenin, yani bir özneye bir nesnenin varlığının zorunlu olduğunu kesinlemek gerekir' (Yücel, 2005: 150). Öznenin nesneyi edinmeye dönük yaptığı eylemler, belli bir durumu aktaran durum sözcüğü ve buna ulaşmayı ya da bunu değiştirmeyi amaçlayan edim sözcükleri ile belirir. Böylece öznenin nesneye ulaştığı bağlaşımlı durumu ya da nesneden uzaklaştığı ayrışım durumu ortaya çıkar.

Bir anlatı içerisinde eyleyenler şemasında bulunan tüm birimlerin karşılığı aynı anda bulunmayabilir. Bunun yanında aynı kişi ya da varlık birden çok eyleyeni karşılayabilir. Sözelimi bir karakter sevdiği kişiye ulaşmak ister ve bununla ilgili çeşitli edimlere girerse hem gönderici, hem özne olabilir. Edimler sonucunda nesneyi (kızı) kendisi alacağına göre alıcı da olabilir. Eyleyenler anlatıya somut varlıklar olarak yansır. Bir öyküdeki kişi, soyut düzeyde bir eyleyen olsa da öykü içinde bir oyuncudur. Eyleyen ve oyuncu ayrımı bu bakımdan önemlidir.

Belli bir anlatı içerisinde çeşitli durumlar, çeşitli edimlerle dönüşümlere uğrar. Başka bir deyişle durum sözcükleri edim sözcükleriyle yönlendirilir ve bunun sonucunda oluşan dar anlatının yapısı anlatı izlencesi olarak adlandırılır. İçerik düzleminde yer alan anlatı izlencesi herhangi bir özneye gerçekleştirilen ve herhangi bir özneyi etkileyen bir durum değişimi olarak yorumlanır (Greimas ve Courtes, 1986; akt. Yücel, 2005).

Greimas'ın vurguladığı noktalardan bir diğeri olmak ve görünmek durumları arasındaki karşıtlıktır. Bu karşıtlığı göstergebilimsel dörtgenle açıklayan Greimas, olmak-görünmek eksenini doğru olarak niteler. Bu terimlerin altkarşıtları olan olmamak-görünmemek ise sahte olarak nitelenir.

Aynı biçimde olmak-görünmek ilişkisi giz, olmamak-görünmek ilişkisi ise yalan olarak belirir (Yücel, 2005). Anlatı içerisindeki oyuncular, kendilerini bir durum içerisinde bulduklarında olmak kipliğindedirler, ancak çeşitli edimlerle durumlarını değiştirebilirler.

Anlatı izlencesinde kılıgusal ve bilisel değişimler görülür. Kılıgusal değişimler, öznenin düşmanı öldürmesi gibi somut bir eylem yapması, bilisel dönüşümler ise bir bilgiye ulaşması türünden daha soyut edinimleri yansıtır. Anlatı boyunca gösterdiği edimlere bağlı olarak aynı temel gelişime göre öznenin üç tür deneyimi gözlemlenir: Yetilendirici deneyim, öznenin belirli bir edimi gerçekleştirebilmesi için gerekli edinci kazanmasını anlatır. Sonuçlandırıcı deneyim, öznenin gerekli eylemi başarması anlamına gelir. Onurlandırıcı deneyim ise, öznenin başarısının başkalarınca tanınıp onaylanmasına ilişkindir. Bu üç deneyim türünden oluşan anlatı çizgesi hemen her anlatıda birtakım çeşitlemelerle belirir (Yücel, 2005).

Göstergebilimsel çözümlemelerde metin kapalı bir yapı olarak ele alınır. Metin dışı her türlü unsur çözümlemenin dışında kalır. Metin, kendi kendine yeterli bir yapıdır ve içeriğinde bulunan göstergeler onun çözümlenmesi için yeterlidir. Metnin üretim sürecinde ayrışık kimi göstergeler belli amaçlarla eklenerek metnin sözdizimsel yapısını oluşturur. Okuma, bu yapının birimlerini, eklenim yerlerini ve dönüşümlerini betimlemek anlamına gelir.

Göstergebilimsel çözümlemenin düzeyleri Hjelmslev'in (1999) göstergeyi anlatım ve içerik düzlemleri olarak tanımlaması ve bunların her birini töz ve biçim olarak aşamalandırmasına dayanır. Buna göre bir anlatıda içerik düzleminde töze karşılık gelen çeşitli birimler ve biçime karşılık gelen bunların anlatıdaki dizimi söz konusudur. Bu anlayışa dayanarak göstergebilimsel çözümlemelerde anlatı düzeyinden, söylem düzeyinden ve anlamsal-mantıksal düzeyden söz edilir. Bunlardan ilk ikisi yüzeysel düzeyde, sonuncusu derin düzeyde yer alır (Uçan, 2002). Göstergebilimsel okuma düzeyleri bazen farklı terimlerle de ifade edilir. Sözelimi Günay (2002) çözümleme düzeylerini söylemsel yapının ele alındığı betisel düzey, eyleyenler şemasının kullanıldığı anlatısal düzey ve derin yapıdaki soyut durumların ele alındığı izleksel düzey olarak adlandırır.

Kıran ve Kıran'a (2000) göre, metnin oluşumunda basitten karmaşığa, soyuttan somuta giden üretici bir süreç bulunur. En soyut düzeyde karşıtlık, çelişkinlik ve içirme gibi temel mantıksal-anlamsal ilişkiler yer alır. Burada metindeki eyleyenlerin üstleneceği değerler ve özellikler oluşur. Değerler

genellikle metnin yüzeysel yapısında somut bir biçimde görülemez. Ancak yüzeysel yapıdan başlayan bir çözümleme ile bunlara ulaşılabılır.

Halikarnas Balıkcısı üstüne yapılan çalışmaların birçoğu (Kılıçaslan, 2010; Yıldırım, 2003; Yazıcı, 1998) onun yazınsal kişiliğini ya da yapıtlarında gözlemlenen birtakım ayrıntıları saptamaya dönük çalışmalar niteliğindedir. Yapılan araştırmalar sonucunda herhangi bir yapıtına dönük yapısal bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu çalışma ile yazarın bilinen öykülerinden biri olan Gülen Ada anlatısının yapısal nitelikleri betimlenmeye çalışılacaktır.

3. Yöntem

Nitel bir çalışma olan bu araştırmada doküman incelemesi yapılmıştır. Doküman incelemesi, hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin çözümlenmesini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu araştırmada kullanılan doküman Gülen Ada öyküsüdür. Hedeflenen olgu, bu öykünün Greimas'ın göstergebilimsel çözümleme örnekçeleri açısından görünümünü saptamaktır.

Anlatının çözümleme aşamasında Greimas modeline uygun olarak öncelikle kesitleme işlemi yapılmıştır. Kesitleme, anlatıyı anlam kavşaklarına ya da okuma birimlerine ayırmak demektir (Rifat, 2009). Buna göre anlatıda yedi kesit saptanmış ve bu kesitler üç bölümde ele alınmıştır. Bundan sonra göstergebilimsel modelde olduğu gibi öncelikle yüzeysel düzey incelenmiştir. Anlatının kesitlerindeki durum ve dönüşümler eyleyenler şemasına göre değerlendirilmiştir. Söylem düzeyinde ise eyleyenlerin karşılığı olan oyuncuların fiziksel, psikolojik ve davranış nitelikleri açıklanmıştır. Son aşamada ise anlatının derin yapısına bakılmış, temel mantıksal-anlamsal yapısı göstergebilimsel dörtgen üstünden görselleştirilmiştir. Bu çözümlenmeler sonucunda elde edilen bulgular aşağıda detaylı olarak açıklanmıştır.

4. Çözümleme

A. Yüzeysel düzey

1. Anlatı Düzeyi: Anlatının genel düzenlenişi

Gülen Ada anlatısı, bir adamla bir ada arasındaki ilişkinin öyküsüdür. Davut adlı bu adam, adayı sevdiği bir kadın gibi görmektedir. Adam ve ada aralarındaki ilişkiye üçüncü bir kişiyi dahil etmek istemezler. Bu bakımdan metindeki özne (Davut), anlatının başında nesneye (adaya) sahiptir. Murat Kocadağ, bir karşı-özne olarak bu ilişkiye dahil olmak istese de başarılı olamaz.

Öykünün sonunda ada ile Davut arasındaki derin ilişki devam eder. Bu durum göz önünde bulundurulduğunda anlatıdaki genel sözdizimsel yapı şu biçimde formüleleştirilebilir:

Başlangıç durumu: Ö Λ N

Bitiş durumu: Ö Λ N

Anlatının başında Özne (Davut) ile Nesne (ada) arasında bir bağlaşım durumu varken anlatının sonunda da aynı biçimde Ö ile N arasında bir bağlaşım durumu vardır.

Kesitler

Gülen Ada anlatısının kesitlere ayrımı şu biçimde yapılmıştır:

Öykünün ilk iki paragrafı birinci kesit olarak belirlenmiştir. Burada eyleyenlerden biri olan özne (Davut) tanıtılmaktadır. Özellikle de Davut'un adalara olan düşkünlüğüne vurgu yapılmıştır.

İkinci kesiti üçüncü ve dördüncü paragraflar oluşturmaktadır. Bu kesitte Davut'un diğer adalar içinde Gülen Ada'ya olan farklı tutumu sergilenmiştir. Bu kesitin ana konusu Davut ile ada arasındaki ilişkinin niteliğidir.

Metnin beşinci paragrafı anlatının üçüncü kesitidir. Bu kesitte ada tanıtılmıştır.

Dördüncü kesit, yeni bir eyleyen olarak Murat Kocadağ'ın anlatıya girdiği "İzmir'in büyük Kaliferni Şirketinin ünlü eksperisi Murat Kocadağ..." satırlarıyla başlar, bu karakterin tanıtıldığı "... para kasasıyla konuşmakta olduğunu sanırdı" satırlarıyla sona erer. Bu kesitte Murat Kocadağ, Davut'un rehberliğinde adaya gitme kararı alır.

Beşinci kesit, yeni bir uzamla başlar. "Adanın asıl tuhafılığı; adamın adayı değil, fakat adanın adamı seçmesi idi" tümcesiyle başlayan bu yeni uzamda Murat Kocadağ, Davut'la birlikte kiraladığı motorla adaya yaklaşır. Ancak ada Murat Kocadağ'ın gelişine tepki gösterir. Bu kesit, adanın tepkisinin anlatıldığı "Kocadağ'ı tekmeledi, tokatladı, tokatladı, tartakladı ve daldı" satırlarıyla son bulur.

Sonraki üç paragraf altıncı kesiti oluşturur. Burada Murat Kocadağ'la birlikte gelen iki yazmandan söz edilir.

Yedinci ve son kesit ise Murat Kocadağ ve yardımcılarının adadan ayrıldığı ve Davut'un adayla yeniden yalnız kaldığı son iki paragraftır.

Metnin kesitlere ayrılmasından sonra anlatı düzeyinin incelenmesine geçilebilir. Anlatı düzeyinde eyleyenlerin bir kesitten diğerine hangi eylemleri yaptıkları, anlatı izlencelerini nasıl hazırladıkları gözlemlenir (Uçan, 2002).

Metne ilişkin gözlemler üç ana bölümde değerlendirilecektir. Birinci bölüm ilk üç kesiti kapsayan Davut ve adanın tanıtıldığı kısım, ikinci bölüm Murat Kocadağ'ın adaya gidiş-dönüşünün anlatıldığı sonraki üç kesit ve son bölüm ise Davut'la adanın yeniden yalnız kaldığı yedinci kesittir.

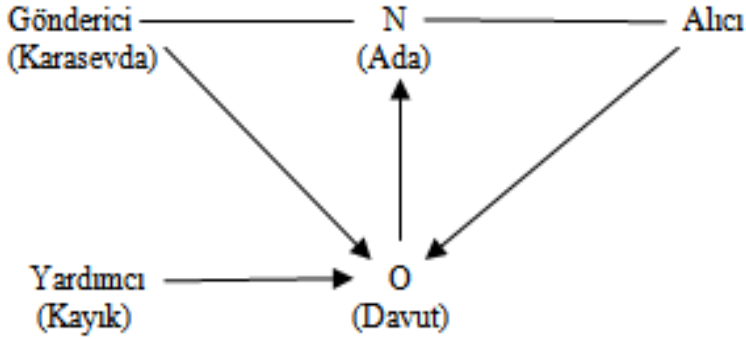
1. Bölüm

Davut'un(Ö₁)adalar karasevdalısı olduğuna ilişkin bir durum sözcüğüyle başlayan ilk kesitte anlatının öznesi de verilmiş olur. Ö₁ başlangıçta nesneye (N) sahiptir: Adaya tek başına gidip onunla yalnız kalabilmektedir. Uyanır uyanmaz “adından, sanından ve özel kişiliğinden” oluşan tüm aidiyetlerinden sıyrılıp içindeki sevdanın etkisiyle adaya gider. Dolayısıyla anlatının başlangıcındaki durum özne ile nesne arasındaki bir bağlaşımı yansıtır.

İkinci kesitte Özne ile Nesnenin (ada) buluşma anı betimlenir. Gülen Ada adıyla anılan bu ıssız ada, özneyi bir kadın formunda “kalçalarına kadar denizden kalkarak karşılar”. Nesne, öznenin gelişinden kahkahalar atar, özne de aynı biçimde buna karşılık verir. Özne ile nesne, iki sevgili gibi “dudak dudağa” gelir.

Üçüncü kesitte nesne (ada) tanıtılır. Çeşitli nitelikleriyle nesnenin insana benzeyen yanlarına vurgu yapılır.

Anlatının ilk bölümünü oluşturan bu üç kesit başlangıç durumunu verir. Bu bölümün eyleyenler şemasındaki gösterimi aşağıdaki biçimdedir:

Şekil 3: Birinci bölümün eyleyenler şemasındaki gösterimi

Bu şemaya göre Özne (Davut) Nesneye (adaya) ulaşma isteğindedir. Özne ile Nesne arasındaki bu ilişki istek eksenini oluşturur. Özneyi Nesneye gönderen şey içindeki karasevdadır. Başka bir deyişle, gönderici Öznenin

içindeki bu sevdadır. Yani Davut'un kendisidir. Gönderici ile Özne arasındaki bu ilişki sözleşme eksenini oluşturur.

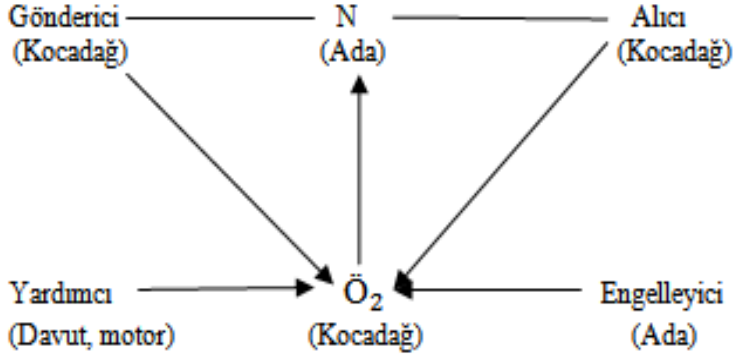
Başlangıç durumunda Özneyi Nesneden alıkoyan herhangi bir unsur yoktur. Özne, günlük rutini içinde uyanır uyanmaz Nesneden ayrı olan durumunu birtakım edimlerle dönüştürebilmektedir. Kayığına binerek Nesneye giden Özne uzam değiştirip yeni bir duruma geçebilmektedir. Bu süreçte herhangi bir engelleyici yoktur. Özne Nesneye ulaştığında hem içindeki sevdanın gereğini yerine getirdiğinden bilisel, hem de adada bulunabildiğinden kılıgsal dönüşümler gerçekleşmiş olur.

Bütün bu anlatılanlara dayanarak metnin birinci bölümünü oluşturan başlangıç durumunda Öznenin Nesneye sahip olduğu söylenebilir: “Ö Λ N”.

2.Bölüm

Metnin ikinci bölümü bu bağlaşım durumunu bozacak gelişmelerle başlar. Öncelikle anlatıya yeni bir eyleyen dahil olur: Murat Kocadağ. Murat Kocadağ (Ö₂), anlatıda karşı özne olarak belirir. Dördüncü kesitte bu eyleyen adanın güldüğünü duyduğunu ve onu görmeye ilişkin bir isteme sahip olduğunu belirtir. Burada Ö₂ kendini yine istemek kipliğinde ortaya koyar. Davut'un kendisine kılavuzluk yapmasını ister. Davut, Ö₂'nin Nesneye ulaşması için yardımcı olur.

Beşinci kesitte ada, Ö₂ açısından bir engelleyici eyleyen durumuna geçer. Murat Kocadağ, adadan kendisini eğlendirmesini (N) beklerken o, “Kocadağ'ın suratına deniz tükürerek”, kayalarıyla “diş göstererek”, vb. buna engel olur. Bu durum karşısında Ö₂ isteğinden vazgeçip Nesneden uzaklaşır. Bu bölümde anlatılanlar eyleyenler şemasında şu biçimde gösterilebilir:

Şekil 4: Birinci bölümün eyleyenler şemasındaki gösterimi

Bu şemada, önceki bölümde Özne konumundaki oyuncu farklı bir işlev kazanmış ve yardımcı ya da destekleyici eyleyen durumuna gelmiştir. Gerçekleştirdiği edimler \ddot{O}_2 'nin Nesnesine ulaşmasını kolaylaştıran edimlerdir. Bu izlekte engelleyici işlev Nesnenin yine kendisinden gelmiştir. Bu süreçteki edimler sonucunda \ddot{O}_2 , Nesneye ulaşamayarak isteminden vazgeçer ve uzam değiştirir.

3. Bölüm

Öykünün son kesiti aynı zamanda son bölümdür. Bu bölümde Özne, Nesneyle yeniden bağlaşım durumundadır. Karşılaştığı tepki nedeniyle oradan ayrılan \ddot{O}_2 artık \ddot{O}_1 ile Nesne arasında değildir. Davut ile ada arasındaki özel ilişki yeniden yaşanmaktadır: “ $\ddot{O} \wedge N$ ”.

Son bölümde eyleyenler arasında herhangi bir edim görülmez. Belli bir durumla başlayan bölüm, yine aynı durumla sonlanır. Bir edim söz konusu olmadığından bu bölüm eyleyenler şemasında gösterilmemiştir.

2. Söylem Düzeyi

Söylem düzeyinde anlatıdaki içeriğin biçiminin nasıl düzenlendiği incelenir. Eyleyenlerin rolleri birtakım anlamsal figürlerle verilir. Bu figürler bir yapı içinde örgütlenerek metni bir tek anlama doğru yönlendirir.

Gülen Ada anlatısında temel olarak üç eyleyen göze çarpar. Bu eyleyenler anlatının yüzey yapısına birer oyuncu olarak Davut, ada ve Murat Kocadağ adlarıyla yansır. Bu oyuncuların dışında bir de Murat Kocadağ'ın iki yazmanından söz edilir, ancak bunlar belirgin bir işlevi olmayan yan karakterlerdir. Anlatıdaki oyuncular birtakım niteliklerle donanmıştır.

Davut'un izleksel rolü şu biçimdedir: Adalara tutkundur, onlarla iç içe yaşar, küçük bir kayığı vardır ve yoksuldur, tam bir doğa adamıdır, içinde özgür bir ruh vardır. Lakabı Deli'dir.

Ada ise bir kadın formunda betimlenmiştir. Adanın çeşitli yerleri kalça, bel, gerdan, koltuk altı, dudak, saç olarak verilmiştir. Saçları delişmendir, şuh bir kakkahası vardır. Adanın içinde denizaltı mağaraları ve dehlizler vardır. Buralarda sular sevgililer gibi buluşmaktadır.

Murat Kocadağ ise bir kent adamı olarak betimlenmiştir. İzmir gibi büyük bir kentte bir şirketin eksperidir. Davut'u küçümseyen bir edası vardır. Zengindir. Varlığı sesinden ve tavırlarından izlenebilmektedir. Yanında yardımcılarının olması bile onun bu aidiyetlerini, içinde bulunduğu ilişkiler ağının niteliğini yansıtmaktadır.

İzleksel roller

I. Bölüm

Metnin birinci bölümündeki ilk kesitte Davut'un nitelikleri izlenmektedir. Davut adalara olan tutkusu, adalarla birlikte uyanma, uyanır uyanmaz hemen kayığına atlayıp adalara gitme, bunları içindeki büyük coşkuyla gerçekleştirme davranışlarıyla verilmiştir. Davut'un içinde adalara yönelik büyük bir coşku vardır. Tan ışığı yükselirken adalar uzaklardan Deli Davut'a göz kırpar.

İkinci kesitte adaya odaklanılmıştır. Adanın betimlenmesi birçok kadınsı figürle gerçekleştirilmiştir. Çeşitli yerleri kalçaya, bele, gerdana, dudağa, saça benzetilmiştir. Ada yalnızca görüntü olarak değil, ses ve davranış olarak da bir kadın figürü üstünden anlatılır: Salınan ağaçları, şakrak bir gülüşü vardır; zaman zaman kakkahalar atmaktadır.

Üçüncü kesitte adanın iç özelliklerine değinilir. İçinde denizaltı mağaralarının, dehlizlerin bulunduğu; buralara giren suların kuytu bir yerde sevişiyormuş gibi koyun koyuna fırl fırl girdaplandığı, sonra birden bir gülüş çağlayanı fırlattıkları, zaman zaman da gökkuşağı yaptıkları belirtilir. Bütün bu figürler, adayı derinliği olan bir nesne durumuna getirir.

Birinci bölümdeki kesitlerde özellikle Davut'un tüm aidiyetlerinden sıyrılarak özgür bir ruh taşıdığı ve bunu da ada ile bir araya gelerek yaşadığı verilmiştir. Bu bölümde Davut'a verilen Deli lakabı onun başka bir boyutunu daha duyumsatır. Deli, bir bakıma standartlaştırılmış toplumsal davranışlarla çelişen edimler içinde olma anlamına gelir. Davut'a verilen bu lakap, onun içinde yaşadığı toplumla olan mesafesini ortaya koyar.

Davut sıradan ve yoksul bir karakterdir. Üstelik deli olduğu düşünülmektedir. Bu özellikleriyle toplumsal ilişkilere güçlü bağlarla bağlı olduğu söylenemez. Ancak aynı durum ada için geçerli değildir. Adanın insan barınmayan bir yer olmasından dolayı Davut burada kendini bulur. Adanın Davut'u karşılama biçimi bunu doğrular.

II. Bölüm

Kocadağ, Davut'tan oldukça farklı figürlerle donanmıştır. Öncelikle zengin ve ünlüdür. İzmir gibi büyük bir kentte yaşar, bir şirkette ünlü bir eksperdir, emrinde iki yardımcısı vardır, bir otelde kalmaktadır, burada övünerek ifade ettiği bir fonogramı vardır. Bu özelliklerini tavrılarıyla yansıtmayı sever. Anlatıcı bunu şu tümcelerle belirtir: Kocadağ'ın tavrında ve sesinde, sahip olduğu otomobillerin, mal ve paraların büyük toplamı sırtıyordu. İnsan onunla görüşürken, bir insanla değil, ama otomobillerle, mal ve toprakla ve para kasasıyla konuşmakta olduğunu sanırdı.

Kocadağ'ın nitelikleri davranışlarına yansır. Adaya usul usul yaklaşmak gerektiği halde Kocadağ otomobilinin parasını sayınca otomobile binmek ve yumuşak koltuğun üstüne yan gelmek hakkını kazanmışçasına yaklaşır; kunduralarının tabanlarıyla şap şap diye tapu senedi damgalarcasına adım atar; sonunda sert bir tepki göstererek 'Bu zırlıtıyı niye dinleyeyim? Gider de oteldeki fonogramımı çalarım' der.

Kocadağ'ın yardımcıları da onun toplum ya da toplumsal ilişkiler içindeki yerini ve konumunu yansıtır. Bir insanın yardımcılarının olması toplumsal yapı içindeki sözleşmelerin bir sonucudur. Kocadağ'ın adada yürümeye çalışırken düşmesi sonucu yardımcılarının bu durumdan mahcupluk duyması bu ilişkinin, dolaylı bir biçimde de toplumsal ilişkilerin niteliğinin örtük bir göstergesidir.

III: Bölüm

Metnin yedinci kesiti aynı zamanda son bölümdür. Kocadağ'ın adayı terk edip, Davut'un adayla yeniden bütünleşmesinin anlatıldığı bu bölümde ada bütün güzelliklerini derin bir dinginlik içinde Davut'a sunar, ona gülümser. Bu bölümde, başlangıçtaki duruma geri dönmüştür ve Davut'la ada arasında yeniden bir bağlaşım durumu gerçekleşmiştir.

Davut'un, Kocadağ'ın ve adanın izleksel rollerini şöyle bir tabloyla gösterebiliriz:

Tablo 1. Anlatıda yer alan oyuncuların izleksel rolleri

Oyuncular (=edenler)	Izleksel roller
Davut	“Adalar karasevdalısı”, özellikle “Gülen Adanın aşığı”dır, yoksuldur, adaya “adından, sanından ve özel kişiliğinden özgür” bir biçimde gider.
Murat Kocadağ	Kaliferni şirketinde ünlü bir eksperdir; “tavırında ve sesinde sahip olduğu otomobillerin, mal ve paraların büyük toplamı sınırdır”; “kunduralarının tabanıyla şap şap diye tapu senedi damgalarcasına” yürür, bir otelde kalır, bir fonogramı vardır.
Ada	İssız bir adadır, Davut’u çok sever, onu karşılamak için “kalçalarma kadar denizden kalkar”, “şakrak”tır, “katıla katıla güler”, “kıyıları ve bağı denizaltı mağaraları ve dehlizleriyle oyu oyuk”tur, kendisine gelen adamı seçer.
Yazmanlar	Kocadağ’ın maruz kaldığı durumdan kendilerini sorumlu hissedip sıkılırlar, onun her dediğini onaylarlar.

B. Derin Düzey: Anlamsal-mantıksal düzey

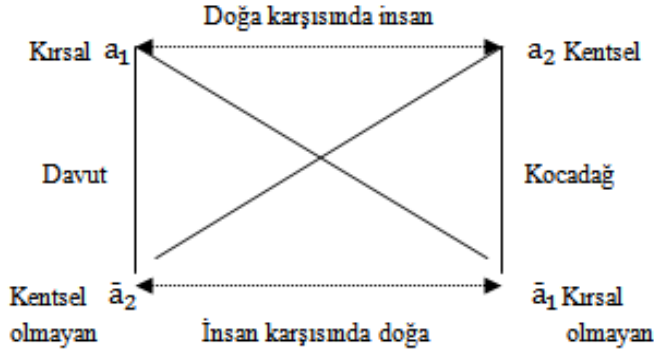
Yukarıda anlatıdaki eyleyenler, dönüşümler, anlatı izlenceleri, figürler ve izleksel roller saptandı. Anlatının yüzeysel düzeyindeki bu belirlemelerden sonra derin düzeydeki anlamsal-mantıksal yapıyı çözümlemek gerekir. Yüzeysel yapıdaki birimler anlatıda kolayca gözlemlenebilir, ancak derin yapıdaki birimler sözcede açıkça görünmeyen anlamsal alanı ifade eder.

Göstergebilimsel çözümlene derin düzeyde anlamlandırmayı yöneten mantığı ve anlamı düzenleyen karşıt çiftleri bulmayı hedefler (Uçan, 2002). Gülen Ada öyküsünde saptanan figürler oyuncuların nitelikleri olarak beliren yoksulluk; kimliğinden, adından, sanından kopma; doğaya bağlılık gibi özelliklerin yanında zenginlik, toplumsal ilişkiler ağı içinde önemli bir konum sahibi olma, her şeye meta gözüyle bakma gibi özelliklerdir. Bu figürlerin bir kısmı doğaya (kıra) yakın dururken bir kısmı da toplumsal ilişkilerin kurumsallaştığı bir uzam olan kente yakındır. Yerdeş özellikler taşıyan bu figürlerin oluşturduğu karşıtlık kırsal-kentsel karşıtlığı üstünde somutlaştırır. Dolayısıyla öykünün derin düzeyinin anlamsal yerdeşliği kır-kent karşıtlığıdır.

Anlatıda özne (Davut) ve karşı özne (Kocadağ) farklı amaçlarla bir değer-nesnesine (ada) ulaşmak ister. Ö_1 (Davut) başlangıçta değer-nesnesi ile bağlaşım durumundadır: İçindeki seveda onu adaya götürmekte ve adayla yalnız kalarak bu dürtünün gereğini yapabilmektedir. Anlatıya Kocadağ dahil

olduğunda değer-nesnesi Kocadağ'ın kentsel niteliğine bağlı olarak farklı bir tutum sergiler. Kocadağ, bir eksper olduğu için değer-nesnesine parasal bir değer biçer ve satın aldığı metalara yaptığı türden bir yaklaşım tarzı sergiler. Bu durum değer-nesne (ada) ve \bar{O}_1 (Davut) tarafından olumsuz karşılanır. Onların arasındaki ilişkiyi bozan bir yapı olarak ele alınır. Adanın tepkisinden sonra Kocadağ'ın oradan ayrılması, doğanın ya da kırın kentsel olanı, başka bir deyişle ekini kabul etmemesi, kendi yasalarını baskın kılması olarak okunmalıdır.

Anlatıdaki temel yapı, göstergebilimsel dörtgende özneler açısından şöyle gösterilebilir:

Şekil 5: Özneler açısından anlatıdaki temel yapı

a_1 : Adaya büyük bir sevdıyla tutkun durumundaki Davut doğanın bir parçasına dönüşmüştür, dolayısıyla kırsaldır.

a_2 : Zengin bir eksper olan Kocadağ tavırları, düşüncesi ve tüm aidiyetleriyle kente aittir, kentseldir.

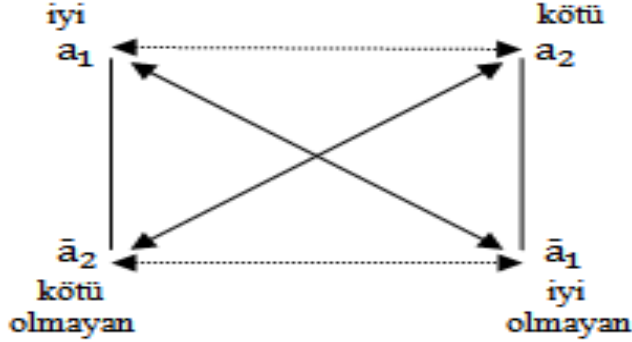
\bar{a}_1 : Davut, insanlararası ilişkiler içinde konumu gereği kentsel bir edim içine girmiş, Kocadağ'a rehberlik yaparak onu adaya ulaştırmıştır.

\bar{a}_2 : Kentsel figürlerle donanan Kocadağ, doğaya (ada) yönelik uzam değiştirmiş, ancak orada da kentsel edimler içine girmiş ve karşılaştığı durum nedeniyle yeniden kente dönmek zorunda kalmıştır.

Anlatının başında \bar{O}_2 (Kocadağ) $a_2 + \bar{a}_1$ anlam eksenini üzerindedir: Bütünüyle kente ait nitelikler taşımaktadır ve *-olmak* kipliğindedir. Ancak adayı merak edip onu görme edimine başlayarak \bar{a}_2 konumuna gelir ve *-gibi*

görünmek kipliğine geçmiş olur. Bu edim, başarısızlıkla sonuçlanır. Ada, Kocadağ'ın çeşitli olumsuzluklar yaşamasına neden olur ve onu geri gönderir.

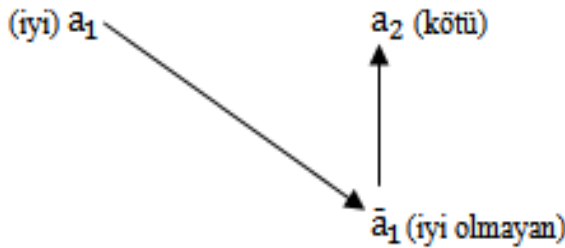
Davut içirse durum farklıdır. Kırsal nitelikleriyle Davut a_1 konumundadır. Kocadağ'a rehberlik yaparak kente ait ilişkiler içinde yer alır ve a_1 konumuna gelir. Ancak Kocadağ'ın adayı terk etmesinden sonra Davut yeniden adayla yalnız kalır ve içindeki sevdayı yeniden yaşamış olur.

Şekil 6: Özneler açısından anlatıdaki temel yapı

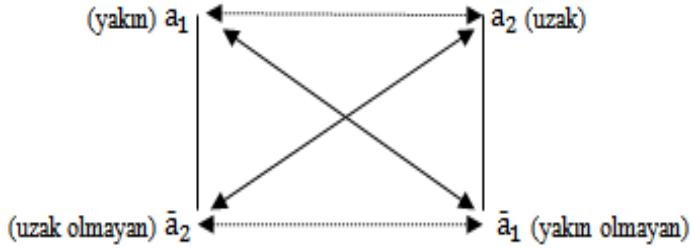
Davut anlatının başında “iyi” durumdadır, çünkü adayla yalnız kalmak istemekte ve bunu gerçekleştirebilmektedir. Ancak Kocadağ'ın istemi nedeniyle Davut bu durumunu dönüştürmek zorunda kalır. Kocadağ ile onu adaya götürmek için yaptığı anlaşma sırasında “iyi olmayan” bir duruma gelir. Bu anlaşmanın gereği olarak Kocadağ ve iki yazmanı ile adaya geldiğinde artık kendisi açısından iyi bir durumda olamaz, çünkü adayla yalnız değildir. Üstelik adanın, daha önce görmediği olumsuz özelliklerine tanık olur. Bu noktada Davut artık “kötü” bir duruma geçmiştir.

Davut'un anlatı boyunca yaşadığı dönüşüm aşağıda Şekil (6)'da gösterilmektedir:

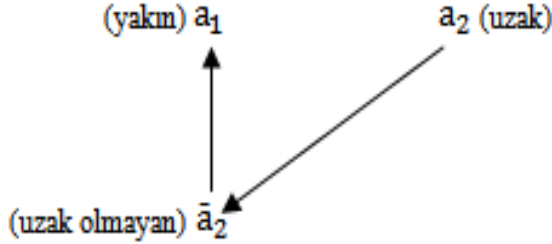
Şekil 7: Davut'un anlatı boyunca yaşadığı dönüşüm

Kocadağ açısından bakıldığında dönüşümün öncelikle uzak-yakın karşıtlığı içinde gerçekleştiği söylenebilir. Kocadağ anlatıya adayı görme istemiyle dahil olur. Ulaşmak istediği nesneye başlangıçta “uzak”tır. Ancak bu durumunu değiştirmek için sahip olduğu yetilerden birini, yani zenginliğini kullanır. Bir motor kiralar, Davut’u kılavuz olarak yanına alır. Bu hazırlıklarını tamamladığında istediği şey açısından “uzak olmayan” bir konuma gelmiş olur. Kocadağ, adaya ulaştığında ise istediğini elde etmiştir. Bu noktada bir eyleyen olarak Kocadağ nesnesine “yakın”dır. Anlatının bu boyutu Kocadağ açısından göstergebilimsel dörtgene şöyle yansır:

Şekil 8: Kocadağ'ın anlatıdaki durumunun göstergebilimsel dörtgendeki görünümü

Kocadağ'ın anlatı boyunca yaşadığı dönüşüm Şekil (8)'de gösterilmektedir:

Şekil 9: Kocadağ'ın anlatı boyunca yaşadığı dönüşüm

Anlatının geneline bakıldığında özne ve karşı-özne tarafından gerçekleştirilen edimlerin, bunların sahip olduğu figürlerin, anlatının sözdizimsel yapısının ve eklemelişin temel bir karşıtlığa dayanarak biçimlendiği görülür. Bu karşıtlık kır-kent karşıtlığıdır. Doğayı içeren kıra ilişkin unsurlar Davut'un genel nitelikleri ve adanın Davut'a yansıyan yanlarından izlenir. Davut yoksulluğuyla, adaya olan tutkusuyla kırsala (ya da

doğaya) yaklaşırken ada Davut'un bu niteliğini tüm güzellikleriyle karşılar. Kente ait özellikler ise Kocadağ'ın nitelikleri ve adanın Kocadağ'a görünen yanlarından izlenir. Kocadağ zengindir. Zenginlik insan ilişkilerinin en somut işleyişlerinden biri olan ekonominin gereklerini fazlasıyla yerine getirme sonucunda oluşur. Bu da insani değerleri çoğu kez ikinci planda tutma yoluyla olanaklıdır. Kocadağ bu yönüyle doğaya uzak, kente yakındır. Ada da en olumsuz yanlarını Kocadağ'a gösterir. Böylece adanın Davut'a yaklaşımıyla "insan karşısında doğa", Kocadağ'ın adaya yaklaşımıyla da "doğa karşısında insan"ın durumu sergilenir.

5. Sonuç

Metinde Davut adlı oyuncunun yoksulluğu onun kırsal figürler taşımasını ve bu yönüyle doğaya yakın olmasını sağlayan en önemli niteliğidir. Tersinden söylemek de olasıdır: Davut doğaya yakın olduğu için yoksuldur. Bunun mantıklı bir nedeni vardır: Doğaya yakın olmak insanlara uzak olmakla olasıdır ve bunun sonucunda insan ilişkilerinin de uzağında kalınır. Zenginleşme, insan ilişkilerinin temeli sayılabilecek ekonomik dinamikleri gözeterek amaçlı bir edimler zincirini gerçekleştirme ile olasıdır. Öyküde bunu yapan oyuncu Kocadağ'dır. Kocadağ, toplumsal ilişkilerin gereğini –doğadan uzak kalarak–bütünüyle yerine getirmiş ve yalnızca toplum içinde bir karşılığı olan ün ve para edinmiştir. Böylece doğaya da yabancılaşmıştır. Dolayısıyla yoksulluk ve zenginlik ikilemi, doğa ve kentin başka biçimlerdeki yansımalarıdır ve bunlar da öykünün ana öznelerinin temel karşıtlığını oluşturmuştur.

Halikarnas Balıkcısı'nın denize, insana ve doğaya olan tutkusu sık sık dile getirilir. İnsanı denizin ve doğanın bir parçası olarak görmesi birçok yapıtımdan kolayca izlenir (Tuncer, 1996). Gülen Ada anlatısındaki yapısal düzen onun bu yönünü doğrular. Kocadağ adlı oyuncunun doğadan ve denizden uzak niteliklerine karşın Davut'un doğayla iç içe olan yanlarının çatışması anlatının mantıksal-anlamsal yapısını temellendirir. Bir eyleyen olarak adanın, Davut'un ulaşabildiği bir değer-nesne olması, buna karşın doğadan uzaklaşmış, bir bakıma özünü yitirmiş bir karakter olarak Kocadağ'a ise olumsuz durması verilen örtük iletinin anlaşılmasını sağlar. Ancak bu anlatıyı yazımsal ve değerli kılan göstergebilimsel çözümlemenin de gösterdiği gibi çatışmanın kendisidir.

KAYNAKLAR

- Erkman-Akerson, F. (2005). *Göstergebilime Giriş*. İstanbul: Multilingual.
- Günay, V.D. (2002). *Göstergebilim Yazıları*. İstanbul: Multilingual.
- Hjelmslev, L. (1999). Anlatım ve içerik. Çev. Gül Işık. *Yirminci Yüzyıl Dilbilimi* içinde. s.180-187.
- İşeri, K. (2000). Yolcu ile Yılan Adlı Masalın Göstergebilimsel Çözümlemesi. *Ana Dili*, 18, 12-27.
- Kılıçaslan, A.G. (2010). *Halikarnas Balıkçısı'nın hikayesi ve romanlarında mitolojik unsurlar*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Kıran, Z. ve Kıran (Eziler), A. (2000). *Yazınsal Okuma Süreçleri: Dilbilim, Göstergebilim ve Yazınbilim Yöntemleriyle Çözümlemeler*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Propp, V. (2001). *Masalın Biçimbilimi: Olağanüstü Masalların Yapısı*. Çev. Mehmet Rifat-Sema Rifat. İstanbul: Om Yayınevi.
- Rifat, M. (2009). *Göstergebilimin ABC'si*. İstanbul: Say Yayınları.
- Saussure, F. de (1998). *Genel Dilbilim Dersleri*. Çev. Berke Vardar. İstanbul: Multilingual.
- Tuncer, H. (1996). *Cumhuriyet Devri Türk Edebiyatı II*. İzmir: Kanyılmaz Matbaası.
- Yazıcı, N. (1998). *Halikarnas Balıkçısı'nın eserlerinde tabiat*. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yıldırım, Ç. (2003). *Halikarnas Balıkçısı'nın hikayelerinde insan*. Kırıkkale Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- Uçan, H. (2002). *Yazınsal Eleştiri ve Göstergebilim*. İstanbul: Perşembe Kitapları.
- Yücel, T. (2005). *Yapısalcılık*. İstanbul: Can Sanat Yayınları.